

Частно средно училище “Петко Р. Славейков” ЕООД

София, п. к. 1619, ул. “Средорек” № 3, район Витоша
тел. 02/957 17 44, e-mail: slaveikov.school@gmail.com

Лиценз: РД 14-126 / 08.08.2005 г. Основател: Фондация “Алтернатива Алфа и Омега”

УТВЪРДИЛ:

ДИРЕКТОР: .....

/Ергана Байкушева/
/14.09.2023 г./

ПРОГРАМА ЗА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

**на ЧСУ „Петко Р. Славейков“
(учебна 2023/2024 година)**

2023, София

СЪДЪРЖАНИЕ

I.	ВЪВЕДЕНЕ:	3
II.	ЦЕЛИ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ:	4
III.	НАЧИНИ И ФОРМИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ:	6
	• ЧАС НА КЛАСА – чрез занимания, дейности и проекти по тематични области:	6
	• ЗАНИМАНИЯ ПО ИНТЕРЕСИ в групите за за целодневна организация на учебния ден:	6
	• ИНТЕГРИРАНО по учебни предмети:	7
	• ДОБРИ ПРАКТИКИ – интердисциплинарни уроци:	7
IV.	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ:	8
V.	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ:	9
VI.	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ:	13
VII.	ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ:	16

I. ВЪВЕДЕНИЕ:

Училищната програма по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование определя:

- **Същността** и целите на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.
- **Начините и формите** за осъществяване на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.
- **Рамковите изисквания** за резултатите от обучението по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование.
- **Институционалните политики** за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

Гражданското образование е насочено към *формиране на гражданско съзнание и гражданска добродетели* и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина и с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.

Здравното образование е насочено към *развитие на умения за създаване и/или поддържане на здравословен стил и начин на живот* и за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето.

Екологичното образование е насочено към *формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение* в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.

Интеркултурното образование е насочено към *усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности и*

за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиращо позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда.

II. ЦЕЛИ НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ:

ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са:

1. Изграждане на автономна и активна личност, която:

- РАЗБИРА И ОТСТОЯВА общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права, участва в гражданския, политическия и социалния живот по отговорен, съзидателен и ефективен за себе си и за обществото начин.
- ПОЗНАВА институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализация се свят.
- ЗАЧИТА значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство.
- ОСЪЗНАВА и ЦЕНИ своята културна идентичност.
- ВЗАИМОДЕЙСТВА с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин.
- ИЗРАЗЯВА обосновано и критично гражданская си позиция.
- ВЗЕМА САМОСТОЯТЕЛНИ РЕШЕНИЯ относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си.

- НОСИ ОТГОВОРНОСТ за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя живот и този на другите хора.
- ПОДБИРА адекватна информация, продукти и услуги за подобряване на здравето и поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните.
- ПОЗНАВА И СПАЗВА нормите за екологична култура и поведение с оглед опазване на природата и създаване на устойчива околнна среда
- ПОЗНАВА механизмите на публичните институции и гражданското общество за прилагане на споделена отговорност за опазване на околната среда и проявява готовност за участие в тях.
- УМЕЕ да прави връзки между отделни сфери на обществения живот и да разбира причините за социалните неравенства, екологичните и глобалните предизвикателства.

2. Функциониране на всяка образователна институция като автономна, активна и саморазвиваща се общност, която:

- ВЪЗПИТАВА в демократичните ценности.
- НАСЪРЧАВА инициативност, отговорност, солидарност, социална чувствителност и критичност у всички участници в образователната система.
- УТВЪРЖДАВА устойчива, включваща, демократична и здравословна среда, свободна от различните форми на агресия и дискриминация.
- ИЗГРАЖДА и ПОДДЪРЖА позитивен психологически климат и възможности за избори, свързани със здравето, екологията, гражданското участие, междукултурната толерантност, взаимното разбиране, зачитане и уважение.
- СЪЗДАВА позитивна образователна среда за диалог между представителите на различните културни общности в зави-

симост от тяхната възраст и компетентности, включително и чрез формите на ученическото участие и самоуправление.

III. НАЧИНИ И ФОРМИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ:

В ЧСУ „Петко Р. Славейсов“ ЕООД гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование се осъществява в:

- ЧАС НА КЛАСА – чрез занимания, дейности и проекти по тематични области като:
  - ✓ Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие.
  - ✓ Народни традиции, обичаи и празници.
  - ✓ Толерантността и интеркултурния диалог.
- ЗАНИМАНИЯ ПО ИНТЕРЕСИ В ГРУПИТЕ ЗА ЦЕЛОДНЕВНА ОРГАНИЗАЦИЯ НА УЧЕБНИЯ ДЕН, КАТО:
  - ✓ Наблюдение и оценка на поведенческите ситуации по време на заниманията по интереси.
  - ✓ Провеждане на беседи и разговори с учениците по възникнали затруднения, споделяне на проблеми и възникнали конфликти
  - ✓ спазване на здравно-хигиенни норми и изисквания от учениците.
  - ✓ Грижа за опазване здравето и живота на учениците.
  - ✓ Дидактически игри – образователни и развиващи.
  - ✓ Приложни дейности за изготвяне на подходяща украса за празниците.
  - ✓ Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие.

➤ ИНТЕГРИРАНО ПО УЧЕБНИ ПРЕДМЕТИ С ЦЕЛ:

- ✓ Повишаване на качеството на образованието, чрез използване на различни образователни иновации.
- ✓ Поставяне на ученика в центъра на цялостната педагогическа дейност, в отговорна активна позиция при овладяване на знанията, формиране на различни компетенции и развитие на умения за учене през целия живот.
- ✓ Създаване на условия за делова и хуманна атмосфера на откритост и гласност, на взаимно доверие при постигане на успехи и неуспехи, трудности и разрешаване на възникнали проблеми.
- ✓ Придобиване на общеобразователна подготовка по отделни учебни предмети – биология и здравно образование, история и цивилизация, география и икономика.
- ✓ Ориентиране на обучението по общеобразователните предмети към придобиване на ключови компетентности.

➤ ДОБРИ ПРАКТИКИ – ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНИ УРОЦИ, КАТО:

- „Хората еднакви и различни“ – урок по история и география в VI-ти клас.
- „Възкресение Христово – живите български традиции“ – урок по БЕЛ в V-ти клас.
- “Екологията и света около нас“ – интегриран урок по химия и биология урок VII-ми клас.
- „Да преоткрием българското“ – урок в X клас с прилагане на изследователски подход.
- "Кой, къде, какъв език говори?" – урок по английски език

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ:

ОБЛАСТ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ В РЕЗУЛТАТ НА ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИКА
Междудличностни отношения	<p>Умее да различава и описва свои и чужди чувства, да описва и дава примери за това, как чувствата влияят върху поведението.</p> <p>Разбира и описва различия между хората по отношение на пол, възраст, раса, етническа принадлежност, професия; разбира промените във взаимоотношенията с другите хора, свързани с порастването.</p> <p>Дава примери и описва поведения на сътрудничество.</p> <p>Разбира как поведението на един човек може да помогне или да нареди другите.</p>
Социална среда	Познава различни демократични форми на училищния живот определя мястото си в тях.
Права на човека	<p>Познава основните права на човека и права на детето, както и основни организации и институции в тяхна подкрепа.</p> <p>Свързва правата с отговорностите, като се отнася с отговорност и толерантност при отстояването на правата си – сътрудничество и себеотстояване</p>

Демократично гражданство	Разбира своята идентичност като „гражданин на Република България“ и „гражданин на Европейския съюз“ през споделените граждански ценности и културни традиции.
Идентичности и различия в съществото	Разбира принципите за равнопоставеност на половете.
Власт, политика и демократични ценности	Разбира на базисно ниво необходимостта от държавни институции и дава примери за тяхната роля за развитието на децата.
Социална политика, справедливост и солидарност	осмисля значението на солидарността и сътрудничеството за постигането на лично и общностно благополучие; изгражда чувство на увереност и умения за общуване

V. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ:

ОБЛАСТ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ В РЕЗУЛТАТ НА ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИКА
Психично здраве и личностно развитие	<p>Умее да определя, формулира и заявява собствените желания.</p> <p>Разбира, че човек може да постъпи по различен начин в една и съща ситуация.</p> <p>Разпознава основни си чувства и има еле-ментарни умения за тяхното</p>

	изразяване и справяне с негативни емоции
Физическо развитие и деесспособност	<p>Описва различните части на човешкото тяло и назава различните системи на тялото.</p> <p>Назава и обяснява промените, които настъпват в човешкото тяло в процеса на израстването.</p> <p>Обяснява влиянието на собственото си поведение върху физическото си състояние и развитие.</p> <p>Обяснява как физическите упражнения укрепват костите, мускулите и органите и поддържат тонуса на тялото.</p> <p>Обяснява как енергията, която човек използва, се получава от храната.</p> <p>Обяснява как ако поетата енергия е повече от използваната, тялото натрупва излишното във вид на мазнини.</p> <p>Дава примери как личното поведение в ежедневието влияе върху физическото развитие и благополучие.</p> <p>демонстрира и практикува основни упражнения, дейности и игри за развитие на опорно-двигателния апарат и преодолява-не на обездвижването</p>
Превенция на употребата на	Описва различните видове психоактивни вещества като алкохол,

психоактивни вещества	<p>цигари, лекарства, наркотици и пр. и тяхното влияние върху здравето на човека.</p> <p>Обяснява влиянието на пасивното пушение върху здравето.</p>
Безопасност и първа помощ	<p>Изброява и следва елементарни правила за безопасност преди, по време на и след злополука.</p> <p>Различава рисково от нерисково поведение и не предприема действия, водещи до опасност за него и за другите.</p> <p>Обяснява и демонстрира умения за оказване на долекарска помощ при порязвания, одрасквания, ожулвания, изгаряния, ужилвания, навяхване, изкълчване и др.</p>
Сексуално здраве и сексуално преносими инфекции	<p>Описва човешкото тяло и анатомичните особености на половите системи на мъжа и жената.</p> <p>Обяснява процеса на зачеване и раждане на деца.</p> <p>Умее да се грижи за хигиената и здравословното състояние на своята полова система</p> <p>Различава, отказва и избягва поведения, свързани със сексуално насилие или злоу-потреба</p>
Лична хигиена	Умее да поддържа обща хигиена на тялото, облеклото, работното място и дома.

	<p>Описва строежа и заболяванията на зъбите, венците и устната кухина.</p> <p>Посочва влиянието на начина на хранене и на различните храни върху тях.</p> <p>Умее да поддържа здравето на зъбите, венците и устната кухина;</p> <p>Доказва необходимостта от съчетаване на физическото и умствено натоварване, съня и почивката;</p> <p>Демонстрира елементарни умения за ефективно учене.</p> <p>Посочва и показва умения за хигиена на очите при писане, четене, гледане на телевизия, работа с компютър и пр.</p> <p>Демонстрира навици за правилно стоеене на чина, носене на ученическа чанта и др.</p> <p>Описва функционирането на слуховия анализатор и изброява изискванията за хигиената на ушите</p>
Хранене	<p>Класифицира храните в различните хранителни групи.</p> <p>Класифицира храните според техните основни хранителни съставки</p> <p>Обяснява значението на различните видове храни и техните съставки за здравето</p>

	<p>Съставя елементарно балансирано дневно меню.</p> <p>Различава годните от негодните храни.</p> <p>Посочва и следва елементарни правила за здравословно хранене по отношение на приемане и усвояване на храната, значението на сутрешната закуска и т. н.</p> <p>Осъзнава и цени значението на здравословното хранене за своето развитие</p>
--	---

VI. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ:

ОБЛАСТ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ В РЕЗУЛТАТ НА ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИКА
Вода, почва, въздух	<p>Описва основните компоненти в състава на атмосферния въздух и етапите в кръговрата на водата, като коментира значението и важността на всеки компонент (атмосфера, вода, почва) според техните основни функции в природата и значението им за живите организми и за човека;</p> <p>Аргументира нуждата от опазване чистотата на въздуха, водите и почвата и приноса на всеки отделен човек.</p>

	<p>Изброява примери за подходи за пестене на вода в семейството и в общността и ги прилага.</p> <p>Коментира взаимната обвързаност на компонентите въздух, вода, почва, растения и животни;</p>
Енергия и климат	<p>Изброява различни източници и начини за производство на енергия и обяснява как те влияят върху състоянието на атмосферата и околната среда.</p> <p>Оценява значението на пестенето на енергия за опазване на природните ресурси и формулира правила за поведение в семейството, в класа, в училището.</p> <p>Коментира дейности от човешкото поведение, които представляват заплаха за озоновия слой, и обяснява начините за предотвратяване на разрушаването му.</p> <p>Описва действието на ултравиолетовите лъчи върху човешкото тяло и начините за предпазване.</p>
Биологично разнообразие	<p>Соментира някои от основните начини за опазване на природата, чрез създаване на различни видове резервати у нас и по све-та, чрез разумно ползване на ресурсите, поддържане на чистотата в заобикалящата ни среда, вкл. в природни и урбанизирани територии.</p>

	Изразява своите чувства от срещата с природата, като използва различни художествени средства
Потребление и отпадъци	<p>Обяснява какво са отпадъци и как те са свързани с начина на живот на хората.</p> <p>Описва и групира различните видове битови отпадъци, според състава им – органични, пластмаси, хартия/картон, стъкло, метал, дърво, текстил, кожа, гуми.а и др.</p> <p>Анализира влиянието на замърсяването на околната среда върху здравето на човека;</p> <p>Изброява различни места, които хората замърсяват, обяснява как става това и формулира предложения за промяна.</p> <p>Дава примери за опасни химични вещества и смеси, използвани в ежедневието, и посочва правилните начини за безопасната им употреба, съхранение и изхвърляне.</p> <p>Формулира правила за отговорно поведение, свързано с отпадъците, в паралелката, училището, семейството, на улицата, в градинките, в планината, морето и др.</p>
Общество и околнна среда	Изброява организации, занимаващи се с опазване на природата.

	<p>Илюстрира различни места, които хора-а замърсяват, обяснява как става това и формулира предложения за промяна.</p> <p>Планира и участва в съвместни дейности за опазване на природата</p>
--	--

VII. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ:

ОБЛАСТ НА КОМПЕТЕНТНОСТ	ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ В РЕЗУЛТАТ НА ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИКА
Културни идентичности	<p>Познава различни измерения на културната – родова история, бит, обичаи, традиции, фолклор, ролеви модели, ценности.</p> <p>Усвоява начални знания, свързани с колективната памет, от областта на литературата, изобразителното изкуство, музиката и др.</p> <p>Разпознава културно-специфичните характеристики на различните етнически общности у нас.</p>
Културна осъзнатост	Формира у себе си емпатични нагласи за разбиране на чуждото поведение.

	<p>Осъзнава ценността на взаимното обогатяване на културите, произтичащо от позитивни интеркултурни взаимодействия;</p> <p>Отстоява значимостта на културата на българската и/или на неговата общност.</p>
Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия	<p>Умее да идентифицира прояви на нетolerантност в отношенията между представители на различни културни общности.</p> <p>Развива умения за взаимодействие с представители на други културни общности във формална (учебна) и неформална (свободно време – изкуство, занаяти, спорт, туризъм и др.) среда.</p> <p>Развива умения за сътрудничество в мултикултурни екипи.</p>
Интеркултурно образование и права на човека	<p>Запознат е с международни и национални нормативни документи, относящи се до човешките права.</p> <p>Развива чувствителност към прояви на дискриминация.</p>

Документът е ПРИЕТ с Решение на Педагогическия съвет по Протокол № 10/08.09.2023 г. и УТВЪРДЕН със Заповед № 443/12.09.2023 г. на Директора на ЧСУ „Петко Р. Славейков“ ЕООД.